

การเมืองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อประโยชน์และสันติสุขของสังคม*
BUDDHIST POLITICS INTEGRATED FOR THE BENEFIT
AND PEACE OF SOCIETY

วิชิต นาชัยสินธุ์

Wichit Nachaisin

พระครูวรจิตตานุรักษ์

Phrakruworajittanurak

พระครูสุนทรวินัยรส

Phrakrusunthonwinairos

หาญ เกาตาจันทร์

Han Thaotachan

พีระพงษ์ เคนทรภักดี

Peerapong Kenthoraphak

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Mahamakut Buddhist University, kalasin College, Thailand

E-mail: wichitnachaisin4@gmail.com

บทคัดย่อ

แก่นแท้ของการเมืองคือการมีอิทธิพลและกำหนดทิศทางของสังคมหรือสถาบัน และสามารถครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น เศรษฐกิจ สวัสดิการสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ เป็นลักษณะพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎและบรรทัดฐานที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนภายในบริบทที่กำหนด การเมืองแนวพุทธบูรณาการ เป็นการนำหลักธรรม ค่านิยม และจริยธรรมทางพุทธศาสนามารวมไว้ในแวดวงการเมือง กล่าวคือการนำคำสอนและข้อคิดทางพุทธศาสนาไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจทางการเมือง การปกครอง และการกำหนดนโยบาย แนวคิดนี้เน้นความสอดคล้องของการกระทำทางการเมืองกับอุดมคติทางพุทธศาสนา เช่น ความเมตตา การไม่ใช้ความรุนแรง จริยธรรม และสวัสดิการสังคม สิ่งสำคัญคือการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเมืองจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงการแบ่งแยกระหว่างศาสนาและรัฐ เช่นเดียวกับการเคารพในความหลากหลายของความเชื่อในสังคม ความพยายามใด ๆ ที่จะรวมหลักการทางศาสนาเข้ากับการเมืองควรทำในลักษณะที่สนับสนุน

* Received 18 August 2023; Revised 26 December 2023; Accepted 27 December 2023

หลักการของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม ท้ายที่สุดแล้ว ความสำเร็จของการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเมืองเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคมนั้นขึ้นอยู่กับความเต็มใจของผู้นำทางการเมืองและประชาชนที่จะน้อมรับค่านิยมเหล่านี้และทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่สังคมที่มีความเมตตา ยุติธรรม และปรองดองกันมากขึ้น

คำสำคัญ: การเมือง, พุทธบูรณาการ, ประโยชน์และสันติสุข

ABSTRACT

The essence of politics is influence, which is used to determine the direction of society or institutions. It can cover many issues, such as the economy, social welfare, international relations, environmental policy, etc. Moreover, the essence of politics is a fundamental aspect of human interaction and plays an important role in determining the rules and norms that govern the behavior of individuals and groups within a given context. Integrated Buddhist politics is the integration of Buddhist principles, values, and ethics into political circles. It can be seen that the teachings and concepts of Buddhism are used as guidelines in political decision-making, governance, and policy-making. This concept emphasizes the consistency of political actions with Buddhist ideals such as loving-kindness, non-violence, ethics, and social welfare. Important to this idea is that we can integrate Buddhist principles into politics and must carefully consider the separation of religion and state. As well as respect for the diversity of beliefs in society and any attempt to integrate religious principles with politics should be done in a way that supports the principles of democracy, human rights, and the rule of law. Finally, the success of integrating Buddhist principles into politics for the benefit and peace of society depends on the willingness of political leaders and the people. Those people are willing to embrace these values and work together towards a society with loving kindness, justice, and harmony.

Keywords: Politics, Buddhist integration, Benefits and Peace

บทนำ

ในประเทศที่พุทธศาสนามีอิทธิพลทางวัฒนธรรมและศาสนาที่โดดเด่น เช่น ประเทศไทย มีความพยายามที่จะบูรณาการค่านิยมทางพุทธศาสนาเข้ากับระบบการเมือง สิ่งนี้สามารถแสดงออกได้หลายวิธี กล่าวคือ 1) ธรรมาภิบาลเชิงจริยธรรม: การเมืองเชิงพุทธเชิงบูรณาการอาจสนับสนุนผู้นำและนโยบายที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต

และความโปร่งใสในรัฐบาล 2) ความเมตตาและสวัสดิการสังคม: คำสอนทางพุทธศาสนาเน้นความเมตตาและการบรรเทาทุกข์ การเมืองเชิงพุทธบูรณาการอาจมุ่งเน้นไปที่นโยบายที่ส่งเสริมสวัสดิการสังคม การลดความยากจน และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทุกคน 3) การไม่ใช้ความรุนแรง: หลักการสำคัญของพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง (อหิงสา) สามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การลดอาวุธ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 4) การดูแลสิ่งแวดล้อม: คำสอนทางพุทธศาสนาบางข้อเน้นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งมีชีวิตทั้งหมดและความสำคัญของการดูแลสิ่งแวดล้อม การเมืองเชิงพุทธบูรณาการอาจให้ความสำคัญกับการปกป้องสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน 5) การอนุรักษ์วัฒนธรรม: ในภูมิภาคที่พุทธศาสนาผูกพันอย่างใกล้ชิดกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเมืองแบบบูรณาการของชาวพุทธสามารถทำงานเพื่อรักษาและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมได้

สิ่งสำคัญ คือต้องสังเกตว่าการประยุกต์ใช้การเมืองแบบบูรณาการของชาวพุทธอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และการเมือง นักวิจารณ์อาจโต้แย้งว่าการผสมผสานและการเมืองอาจนำไปสู่ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับฆราวาสนิยม ความเชื่อที่หลากหลาย และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น เช่นเดียวกับความพยายามใด ๆ ที่จะรวมหลักการทางศาสนาเข้ากับการปกครอง จำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและสร้างสมดุลของมุมมองต่าง ๆ

"การเมืองแนวพุทธบูรณาการ" หมายถึง การผสมผสานหลักการ ค่านิยม และจริยธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับอุดมการณ์ทางการเมือง กระบวนการตัดสินใจ และโครงสร้างการปกครองอย่างกลมกลืน มันเกี่ยวข้องกับการสำรวจว่าคำสอนทางพุทธศาสนาและข้อมูลเชิงลึกทางจิตวิญญาณสามารถแจ้งและชี้นำการกระทำทางการเมือง นโยบาย และความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมได้อย่างไร แนวคิดนี้ตระหนักถึงศักยภาพของพุทธศาสนาในฐานะปรัชญาและวิถีชีวิต เพื่อนำไปสู่การปกครองทางจริยธรรม ความยุติธรรมในสังคม และการพัฒนาโดยรวมของสังคมมนุษย์ ประเด็นสำคัญของแนวคิดการเมืองแบบบูรณาการพุทธ ได้แก่

1. ธรรมาภิบาลเชิงจริยธรรม การเมืองเชิงพุทธบูรณาการเสนอแนะว่าผู้นำทางการเมืองและสถาบันควรได้รับการชี้นำด้วยหลักจริยธรรมที่มีรากฐานมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการเหล่านี้มีกรวมถึงความเห็นอกเห็นใจ การไม่ใช้ความรุนแรง ความซื่อสัตย์ และการมีสติ ซึ่งสามารถกำหนดกระบวนการตัดสินใจที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน

2. สวัสดิการสังคม ค่านิยมทางพุทธศาสนาเน้นการบรรเทาทุกข์และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของสรรพสัตว์ การเมืองเชิงพุทธบูรณาการสนับสนุนนโยบายที่จัดการกับความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม จัดหาความต้องการขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนประชากรที่เปราะบาง การพึ่งพาอาศัยกันและความยั่งยืนของระบบนิเวศ: คำสอนของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความ

เชื่อมโยงกันและความไม่เที่ยงสามารถมีอิทธิพลต่อนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบ

3. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง หลักการทางพุทธศาสนาเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงและความเห็นอกเห็นใจสามารถนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติทั้งในและต่างประเทศ การบูรณาการหลักการเหล่านี้อาจนำไปสู่แนวทางการสนทนามากกว่าวิธีการเผชิญหน้า พหุนิยมทางวัฒนธรรมและศาสนา: การเมืองเชิงพุทธบูรณาการส่งเสริมให้สังคมเคารพและรองรับมุมมองทางศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมความสามัคคีในสังคมและการมีส่วนร่วมความเป็นผู้นำตามตัวอย่าง: ผู้นำทางการเมืองที่ยอมรับการเมืองแบบบูรณาการของชาวพุทธได้รับการคาดหวังว่าจะรวบรวมคุณค่าที่พวกเขาสนับสนุน ส่งเสริมความซื่อสัตย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน และความเป็นผู้นำแบบผู้รับใช้

4. ข้อจำกัดและความท้าทาย ผู้วิจารณ์การเมืองแนวพุทธบูรณาการอาจแสดงความกังวลเกี่ยวกับการแยกศาสนากับการเมือง อนาคตที่อาจเกิดขึ้นในการกำหนดนโยบาย และความซับซ้อนของการนำคำสอนทางจิตวิญญาณไปประยุกต์ใช้ในการปกครองภาคปฏิบัติ

5. การปรับตัวทางวัฒนธรรม การประยุกต์ใช้การเมืองแบบบูรณาการของชาวพุทธอาจแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรมและการตีความคำสอนทางพุทธศาสนา จำเป็นต้องมีความเข้าใจที่เหมาะสมทั้งมิติทางจิตวิญญาณและการเมือง

6. ความเกี่ยวข้องในระดับโลก แนวคิดนี้อยู่เหนือขอบเขตของประเทศและอาจสร้างแรงบันดาลใจให้กับกรอบจริยธรรมระดับโลกสำหรับการเมืองที่เน้นความเห็นอกเห็นใจ ความรับผิดชอบ และการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า

7. การเสวนาและการทำงานร่วมกัน การเมืองเชิงพุทธบูรณาการส่งเสริมการเสวนาข้ามวัฒนธรรมและสหวิทยาการเพื่อสำรวจว่าความเข้าใจเชิงลึกทางพุทธศาสนาสามารถเสริมสร้างวาทกรรมและนโยบายทางการเมืองได้อย่างไร

แนวคิดเรื่องการเมืองเชิงพุทธบูรณาการเป็นแนวคิดที่มีพลวัตและมีการพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งพยายามเชื่อมช่องว่างระหว่างคุณค่าทางพุทธศาสนากับความเป็นจริงในทางปฏิบัติของการปกครอง มันเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น ความท้าทาย และข้อพิจารณาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อรวมความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ฝังลึกเข้ากับโลกแห่งการเมืองที่ซับซ้อน การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมทางพุทธศาสนากับความคิดทางการเมืองนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากมีศักยภาพในการกำหนดหลักธรรมาภิบาล ความยุติธรรมในสังคม และสังคมที่ปรองดอง

สรุปการเมืองแนวพุทธบูรณาการ หมายถึง การนำหลักธรรม ค่านิยม และจริยธรรมทางพุทธศาสนา มารวมไว้ในแวดวงการเมือง เกี่ยวข้องกับการนำคำสอนและข้อคิดทางพุทธศาสนาไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจทางการเมือง การปกครอง และการกำหนดนโยบาย

แนวคิดนี้เน้นความสอดคล้องของการกระทำทางการเมืองกับอุดมคติทางพุทธศาสนา เช่น ความเมตตา การไม่ใช้ความรุนแรง จริยธรรม และสวัสดิการสังคม

ความหมายของ “การเมือง”

“การเมือง” หมายถึง กิจกรรม การกระทำ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การบริหาร และการตัดสินใจภายในชุมชน องค์กร หรือสังคม มันครอบคลุมถึงวิธีการและกลยุทธ์ที่ใช้ในการกำหนดวิธีการกระจายทรัพยากร อำนาจ และอำนาจ เช่นเดียวกับวิธีการกำหนดนโยบายและกฎหมาย นำไปปฏิบัติ และบังคับใช้ การเมืองมักเกี่ยวข้องกับการเจรจา การโต้เถียง การประนีประนอม และการแข่งขันระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล หรือฝ่ายที่มีความสนใจและมุมมองที่แตกต่างกัน การเมืองจึงเป็นเรื่องที่ผูกติดกับระบบความเป็นรัฐ เป็นการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือทรัพยากร โดยมีอำนาจที่เป็นที่ยอมรับกันมาทำให้เกิดการปฏิบัติตามหรือเป็นเรื่องของการที่มีคนกลุ่มหนึ่งใช้อิทธิพลต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม เช่น อำนาจ ความศรัทธาอันบึกบึน ความยุติธรรม ความนิยมชมชอบ ความอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง ความรอบรู้ ทักษะ เป็นต้น โดยที่ระบบการเมืองจะมีเป้าหมายในตัวเองที่แตกต่างกันจากระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคม (ชลทิศ ธีระฐิติ, 2551) แก่นแท้ของการเมืองคือการมีอิทธิพลและกำหนดทิศทางของสังคมหรือสถาบัน และสามารถครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น เศรษฐกิจ สวัสดิการสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ เป็นลักษณะพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎและบรรทัดฐานที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มภายในบริบทที่กำหนด

การเมืองไทยมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่หล่อหลอมโครงสร้างการปกครองและบรรทัดฐานทางสังคม นับตั้งแต่ยุคแรกที่มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อัตลักษณ์ทางการเมืองไทยมีการผสมผสานระหว่างอิทธิพลแบบดั้งเดิมและแรงบันดาลใจสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม ทศวรรษที่ผ่านมาได้พบเห็นความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นระหว่างอุดมคติในระบอบประชาธิปไตยและเผด็จการซึ่งนำไปสู่ช่วงของการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่ต้องการการตรวจสอบอย่างใกล้ชิด โครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิมและการปรับปรุงให้ทันสมัย แสดงภาพรวมของบริบททางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยเน้นย้ำถึงอิทธิพลของสถาบันพระมหากษัตริย์และมรดกที่สืบทอดมายาวนานของพระราชอำนาจ ตลอดจนความพยายามในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 ค่อย ๆ นำไปสู่การสถาปนาระบอบรัฐธรรมนูญและการเกิดขึ้นของสถาบันประชาธิปไตย อุดมคติทางการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีลักษณะของการรัฐประหารและการตอบโต้หลายครั้งที่ทำลายเสถียรภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย บทบาทของกองทัพในการกำหนดผลลัพธ์ทางการเมือง ควบคู่กับอิทธิพลของโครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำ ได้รับบันทึกเกี่ยวกับความ

ผันผวนระหว่างช่วงเวลาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการแทรกแซงของทหาร ประชานิยมกับการแตกแยกทางการเมือง โดยเน้นที่ต้นศตวรรษที่ 21 การแบ่งตัวของสังคมไทย ออกเป็น "เสื้อแดง" และ "เสื้อเหลือง" ถูกจารึกในบริบทของความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทที่เพิ่มขึ้นและความกังวลเกี่ยวกับความโปร่งใสในการปกครองของกองทัพ หากกล่าวถึงช่วงไม่กี่ปีมานี้ หนีไม่พ้นการครอบงำของทหารในการเมืองไทย ตัวอย่างโดยรัฐประหารปี 2557 ที่โค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย การปราบปรามผู้เห็นต่าง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการรวมอำนาจโดยคณะทหารเน้นย้ำถึงความท้าทายที่ระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องเผชิญ การปรองดองและการปฏิรูปส่วนนี้พิจารณาเส้นทางที่เป็นไปได้สำหรับอนาคตการเมืองไทย กล่าวถึงบทบาทของการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ กลไกการเลือกตั้ง และความจำเป็นในการเจรจาที่คลุมเครือเพื่อเชื่อมความแตกแยกในสังคมและนำไปสู่ทิศทางการเมืองที่มีเสถียรภาพและชัดเจนมากขึ้น วิธีการเมืองไทยถูกตั้งคำถามด้วยการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงการทำงานร่วมกันระหว่างชั่วคราวอำนาจแบบดั้งเดิม ความทะเยอทะยานในระบอบประชาธิปไตย และความท้าทายที่เกิดจากความคณสมัยใหม่ ระยะเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในปัจจุบันทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความยั่งยืนของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและบทบาทของกองทัพในการกำหนดอนาคตของประเทศ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับพลวัตเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพ เสมอภาค และเป็นประชาธิปไตยมากของประเทศไทยมากขึ้น ประการสำคัญของการนับถือศาสนาพุทธนั้นนำมาซึ่งการหลอมรวมจิตใจการยึดถือปฏิบัติตามหลักแห่งธรรมของพระบรมศาสดา ถือเป็นระเบียบแบบแผนอันคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามดั้งเดิมของไทย ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดนโยบายโดยการนำมิติทางศาสนาเข้ามาแก้ไขปัญหาวิกฤตสังคมด้วยการส่งเสริมนำพลัง “บ ว ร” บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมสร้างสังคมคุณธรรม (กรมการศาสนา, 2560)

พระพุทธศาสนากับการเมือง

มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเชื่อ แนวคิด อุปนิสัย ทัศนคติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มารวมกันอยู่ภายในอาณาเขตเดียวกัน จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหาการปกครองที่เหมาะสมมาใช้ในสังคมเพื่อให้สังคมนั้น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี คือมีความสงบเรียบร้อย มีความยุติธรรม มีความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม หากสังคมที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายไม่มีการนำการปกครองที่เหมาะสมมาใช้แล้ว ก็อาจทำให้สังคมนั้นประสบกับความสับสนยุ่งเหยิง เกิดความแตกแยก แย่งชิงผลประโยชน์ ตามมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่เห็นได้ในสังคมต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้รัฐศาสตร์ (Political Science) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย แต่อธิบายรวม ๆ คือเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับการควบคุม เกี่ยวกับอิทธิพล เกี่ยวกับอำนาจหรือสิทธิโดยเฉพาะในระดับที่เกี่ยวกับรัฐ ซึ่งอำนาจรัฐอื่นได้แก่ระบอบการปกครอง นักการเมืองหรือรัฐต้องเป็นรัฐบาลที่ดีมีพุทธธรรมมา

กิบาลยิดถือประโยชน์ประชาชนและประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ในส่วนของราษฎรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยผ่านผู้แทนต้องดำรงตนให้ถูกต้องดั่งตามหลักพระศาสนาเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติ (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) และคณะ, 2566)

พุทธศาสนาเป็นศาสนาทางจิตวิญญาณและปรัชญาที่มีต้นกำเนิดในอินเดียโบราณและได้แพร่กระจายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก โดยมุ่งเน้นที่เส้นทางสู่การตรัสรู้และการหลุดพ้นจากความทุกข์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมักเรียกกันว่า "นิพพาน" หรือ "การตรัสรู้" แม้ว่าพุทธศาสนาจะเป็นระบบทางจิตวิญญาณและจริยธรรมเป็นหลัก แต่ก็มีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดมา

ปฏิสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ในสมัยโบราณพระพุทธศาสนามีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างทางการเมืองในอินเดีย ศรีลังกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบางกรณีชุมชนสงฆ์ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและรัฐบาลที่เห็นประโยชน์ของชนชั้นสงฆ์ที่สงบสุขและมีการศึกษาวัดมักจะทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ รักษา และเผยแพร่วรรณกรรม

อิทธิพลต่อผู้ปกครอง พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อผู้ปกครองและผู้นำทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ผู้ปกครองบางคน เช่น พระเจ้าอโศกมหาราช นับถือศาสนาพุทธและส่งเสริมหลักการของการไม่ใช้ความรุนแรงและความเห็นอกเห็นใจในการปกครอง เสาหินของพระเจ้าอโศกเป็นตัวอย่างของการรวมคำสอนทางพุทธศาสนาเข้ากับข้อความทางการเมือง คำแนะนำด้านจริยธรรม พระพุทธศาสนาให้กรอบแนวทางทางจริยธรรมที่สามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง แนวคิดต่าง ๆ เช่น คำพูดที่ถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง และความเห็นอกเห็นใจอาจส่งผลต่อวิธีการที่ผู้นำใช้จัดการกับประเด็นต่าง ๆ เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และสวัสดิการสังคม การแยกตัวออกจากการเมือง พระพุทธศาสนายังเน้นย้ำถึงการละทิ้งและการปลีกตัวจากสิ่งยึดเหนี่ยวทางโลก รวมทั้งอำนาจทางการเมือง ในอดีตผู้ปฏิบัติทางพุทธศาสนาและพระสงฆ์จำนวนมากเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมโดยตรงในเรื่องการเมือง โดยมุ่งเน้นที่การปฏิบัติวิปัสสนาแทนแอปพลิเคชันสมัยใหม่ ในยุคปัจจุบันบางประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาพุทธจำนวนมาก เช่น ไทย พม่า ศรีลังกา และทิเบต มีประสบการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับการเมือง ความสัมพันธ์เหล่านี้อาจซับซ้อนและบางครั้งก็เป็นที่ถกเถียง ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลัทธิชาตินิยม สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมทางสังคม กิจกรรมทางสังคม ชาวพุทธบางคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียม และปัญหาสิ่งแวดล้อม พุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมเป็นคำที่ใช้อธิบายผู้นับถือพุทธศาสนาที่ทำงานอย่างแข็งขันเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกในขณะที่ยังคงรักษาคุณค่าหลักของหลักธรรมทางพุทธศาสนา สิ่งสำคัญคือ ต้องสังเกตว่าความของพุทธศาสนาสัมพันธ์กับโครงสร้างทางการเมืองอาจแตกต่างกันอย่างมาก ชุมชนชาวพุทธบางแห่งเน้นการแยกตัวออกจากรื่องการเมืองโดยสิ้นเชิง ในขณะที่ชุมชนอื่น ๆ เห็นบทบาทในการมีส่วนร่วมทางจริยธรรมในการสร้างสังคม ซึ่งสรุปแล้ว แม้ว่า

ศาสนาพุทธจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาจิตใจและการหลุดพ้นส่วนบุคคลเป็นหลัก แต่หลักจริยธรรมและคำสอนของศาสนาพุทธก็มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางการเมืองตลอดมา ความสัมพันธ์เหล่านี้นำไปสู่ผลลัพธ์ที่หลากหลาย ตั้งแต่ผู้ปกครองที่ยอมรับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ไปจนถึงชาวพุทธที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ยังมีความสัมพันธ์กับการเมืองและสังคมคณะสงฆ์ หมายถึง ชุมชนของพระสงฆ์และแม่ชีในศาสนาพุทธที่ได้เลือกปฏิบัติตนตามแนวทางของสงฆ์และอุทิศชีวิตของตนเพื่อการตรัสรู้ทางจิตวิญญาณ พระสงฆ์เป็นหนึ่งในสามเสาหลักของชุมชนชาวพุทธ พร้อมด้วยพระพุทธเจ้า (ผู้รู้แจ้ง) และพระธรรม (คำสั่งสอน) ในขณะที่จุดสนใจหลักของคณะสงฆ์อยู่ที่การปฏิบัติทางจิตใจ แต่ก็มี การเชื่อมโยงบางอย่างกับการเมืองและความมั่นคงทางการเมืองในบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในยุคและภูมิภาคต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ ผู้ปกครองและรัฐบาลได้สนับสนุนคณะสงฆ์โดยการจัดหาที่ดิน ทรัพยากร และการคุ้มครอง การสนับสนุนนี้มักจะได้รับในการรับรู้ถึงประโยชน์ของการมีชุมชนสงฆ์ที่สงบสุขและมีการศึกษาที่สามารถนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคมและการขึ้นทางศีลธรรม บางครั้งพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงในคณะสงฆ์ได้ใช้อิทธิพลทางการเมืองผ่านคำสอนและการชี้แนะ คำสอนทางจริยธรรมและอำนาจทางศีลธรรมของพวกเขาอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของชุมชน พระสงฆ์ที่มีสาระสำคัญอาจได้รับการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการปกครองหรือการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ชุมชนสงฆ์อาจได้รับการอุปถัมภ์จากผู้ปกครองและในทางกลับกัน พวกเขาอาจเสนอคำอธิษฐานและพิธีกรรมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ปกครองและความมั่นคงของอาณาจักร ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปกครองและมหาเถรสมาคมอาจนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมือง ในบางกรณีคณะสงฆ์มีบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและต่อต้านอิทธิพลจากต่างชาติ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความสามัคคีทางการเมืองของประเทศ ชุมชนสงฆ์ก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมการกุศล เช่น การให้การศึกษา การรักษาพยาบาล และบริการทางสังคมแก่ประชากรในท้องถิ่น ความพยายามเหล่านี้สามารถนำไปสู่สวัสดิการสังคมและความมั่นคง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออ้อมต่อภูมิทัศน์ทางการเมือง มีหลายครั้งที่คณะสงฆ์ต่อต้านการแทรกแซงหรือการควบคุมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ปกครองพยายามที่จะบงการระเบียบสงฆ์เพื่อวาระของตนเอง บางครั้งพระสงฆ์และแม่ชีได้เรียกร้องให้มีอิสระทางจิตวิญญาณและยึดมั่นในหลักจริยธรรมคำสอน ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับการเมืองอาจแตกต่างกันไปตามประเพณีทางพุทธศาสนา ภูมิภาค และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีการนิยามการทำงานร่วมกันและอิทธิพล แต่ก็มีกรณีของความตึงเครียดหรือความขัดแย้งโดยสิ้นเชิงระหว่างชุมชนสงฆ์กับผู้มีอำนาจทางการเมือง

ในยุคปัจจุบัน เมื่อสังคมมีวิวัฒนาการและการเมืองมีความซับซ้อนมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับการเมืองก็พัฒนาต่อไป ชุมชนสงฆ์บางแห่งยังคงยึดมั่นในการปฏิบัติทางจิตวิญญาณและการบริการชุมชน ในขณะที่บางแห่งอาจมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมืองมากขึ้น เหตุผลสำคัญบางประการที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับพุทธศาสนามีคุณค่า เช่น การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม หลักการทางพุทธศาสนา เช่น

1. ความเมตตา การไม่ใช้ความรุนแรง และการมีสติ เป็นเข็มทิศทางศีลธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองและผู้กำหนดนโยบาย การรวมหลักการเหล่านี้เข้ากับความคิดทางการเมืองสนับสนุนการตัดสินใจที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนและส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม

2. ความยุติธรรมทางสังคม พระพุทธศาสนาเน้นการบรรเทาทุกข์และส่งเสริมความเสมอภาค การผสมผสานคุณค่าทางพุทธศาสนาเข้ากับความคิดทางการเมือง สังคมสามารถพยายามใช้นโยบายที่จัดการกับความไม่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และรับประกันความยุติธรรมทางสังคมสำหรับประชากรชายขอบ

3. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง คำสอนทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการไม่ใช้ความรุนแรงและความเห็นอกเห็นใจนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ โดยการทำความเข้าใจและใช้หลักการเหล่านี้ ความขัดแย้งทางการเมืองสามารถแก้ไขได้ด้วยการสนทนาและการเจรจา มากกว่าการใช้ความรุนแรงและการเป็นปรปักษ์

4. พหุนิยมทางวัฒนธรรม ศาสนาพุทธส่งเสริมให้มีขันติธรรมและเคารพในมุมมองที่หลากหลาย ความเข้าใจนี้สามารถนำไปสู่นโยบายที่เคารพและปกป้องสิทธิของบุคคลจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย ส่งเสริมความสามัคคีในสังคมและการมีส่วนร่วม

5. การดูแลสิ่งแวดล้อม แนวคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันและความไม่เที่ยงสอดคล้องกับความยั่งยืนของระบบนิเวศ การตระหนักถึงความสัมพันธ์นี้สามารถกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม

6. การอนุรักษ์ทรัพยากร และการพัฒนาที่มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ส่วนบุคคลในการเป็นผู้นำ การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับความคิดทางการเมืองส่งเสริมให้ผู้นำมีคุณลักษณะของความซื่อสัตย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน และพฤติกรรมทางจริยธรรม สิ่งนี้สามารถส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจระหว่างผู้นำและประชาชน

การสร้างสมดุลระหว่างคุณค่าทางวัตถุและคุณค่าทางจิตวิญญาณ การเน้นย้ำของพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีภายในควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางวัตถุสามารถมีอิทธิพลต่อนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมและพิจารณาทั้งด้านร่างกายและจิตใจของมนุษย์ การบูรณาการหลักการเหล่านี้เข้ากับความคิดทางการเมือง มีศักยภาพในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การป้องกันความขัดแย้ง และความเป็นอยู่ที่ดีของโลก การจัดการกับความท้าทายร่วมสมัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ความไม่เท่าเทียม และความไม่สงบในสังคม ต้องใช้

แนวทางที่มีจริยธรรมและเป็นองค์รวม หลักการทางพุทธศาสนาให้มุมมองที่มีคุณค่าต่อประเด็นที่ซับซ้อนเหล่านี้ การส่งเสริมธรรมาภิบาลทางจริยธรรม การบูรณาการค่านิยมทางพุทธศาสนาเข้ากับความคิดทางการเมืองสามารถต่อต้านการทุจริต การใช้อำนาจในทางที่ผิด และพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมภายในสถาบันของรัฐ การปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่มีสติ การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางพุทธศาสนากับความคิดทางการเมืองสามารถช่วยให้พลเมืองมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองด้วยสติ ความเห็นอกเห็นใจ บทสนทนาข้ามวัฒนธรรม การสำรวจจุดตัดของหลักการทางพุทธศาสนาและความคิดทางการเมืองสนับสนุนให้เกิดการสนทนาระหว่างมุมมองทางวัฒนธรรมและศาสนาที่แตกต่างกัน ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันและค่านิยมทางจริยธรรมร่วมกัน โดยสรุป การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางพุทธศาสนากับความคิดทางการเมืองนำเสนอมุมมองที่ไม่เหมือนใครเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ความยุติธรรมทางสังคม และความเป็นอยู่ที่ดีของทั้งปัจเจกชนและสังคม เป็นกรอบสำหรับการจัดการกับความท้าทายร่วมสมัยและการสร้างระบบการเมืองที่ให้ความสำคัญกับความเห็นอกเห็นใจ ความยั่งยืน และประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนายังช่วยทำให้เกิดความรู้จักเข้าใจคนและชุมชน รวมทั้งจะช่วยให้เกิดการ ทำงานร่วมกัน เกิดความสามัคคีอันเป็นพลังทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ตั้งไว้ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ความทุกข์ยากเดือดร้อนอันเกิดจากประการต่าง ๆ ทั้งปวงที่เกิดขึ้นในสังคมให้บรรเทาเบาบางลง ในอันที่จะช่วยนำชาติและสังคมไปสู่ความสงบร่มเย็นต่อไป (อรณี ฝูงวรรณลักษณ์, 2538)

โดยสรุป แม้ว่าศาสนาพุทธจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาจิตใจและการหลุดพ้นส่วนบุคคลเป็นหลัก แต่หลักจริยธรรมและคำสอนของศาสนาพุทธก็มีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างทางการเมืองตลอดประวัติศาสตร์ ปฏิสัมพันธ์เหล่านี้นำไปสู่ผลลัพธ์ที่หลากหลาย ตั้งแต่ผู้ปกครองที่ยอมรับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ไปจนถึงชาวพุทธที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

หลักพุทธธรรมสำหรับการเมือง

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาสำคัญของโลกที่มีต้นกำเนิดในอินเดียโบราณและอิงตามคำสอนของพระพุทธเจ้าพระพุทธรูปเจ้า หลักธรรมของพระพุทธศาสนาอยู่ที่การเข้าใจธรรมชาติของความทุกข์และหนทางสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถประยุกต์ใช้กับการเมืองการปกครอง แม้ว่าพระพุทธศาสนาเองไม่ได้กำหนดระบบการเมืองไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ได้ให้คำแนะนำว่าผู้นำและสังคมสามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี ความยุติธรรม และความประพฤติดีทางจริยธรรมได้อย่างไร หลักพุทธธรรมสำคัญสำหรับการเมืองการปกครอง ดังนี้

ความเมตตา (เมตตา) ความเมตตาและความรักความเมตตาเป็นหัวใจสำคัญของคำสอนทางพุทธศาสนา ผู้นำทางการเมืองควรให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทุกคน และทำการตัดสินใจเพื่อลดความทุกข์และส่งเสริมความสามัคคี นโยบายที่จัดการกับความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ให้การเข้าถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนผู้เปราะบางที่สอดคล้องกับหลักการเหล่านี้

ศีลาจารวัตร (ศีล) พระพุทธศาสนานับเรื่องคุณธรรมและประพฤติทางจริยธรรม ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และซื่อตรง พวกเขาควรละเว้นจากการทุจริต การหลอกลวง และการใช้อำนาจโดยมิชอบ การรักษามาตรฐานทางจริยธรรมช่วยสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในสังคม

สัมมาอาชีวะ (สัมมาอาชีวะ) พระพุทธศาสนาสันับสนุนให้บุคคลประกอบอาชีพที่ไม่ทำร้ายผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ผู้นำทางการเมืองควรทำงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้มั่นใจว่าอุตสาหกรรมต่าง ๆ จะไม่เอาเปรียบหรือทำร้ายผู้อื่น

การไม่ใช้ความรุนแรง (อหิงสา) พระพุทธศาสนาสันับสนุนการไม่ใช้ความรุนแรงและการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ผู้นำทางการเมืองควรให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาทางการทูตและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการทางทหารโดยไม่จำเป็น หลักการนี้ขยายไปถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

อุเบกขา (อุเบกขา) อุเบกขาสอนให้เรารักษาสมาตุลย์และเป็นกลาง ปฏิบัติต่อบุคคลและกลุ่มทั้งหมดอย่างยุติธรรม ผู้นำทางการเมืองควรตรวจสอบให้แน่ใจว่านโยบายไม่มีความลำเอียงต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และมีการใช้หลักนิติธรรมอย่างสม่ำเสมอ

ปัญญา ผู้นำควรตัดสินใจตามความเข้าใจที่ชัดเจนและวิจรรณญาณที่ถูกต้อง พวกเขาควรขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและพิจารณาผลที่ตามมาในระยะยาวของนโยบายของตน ปัญญาช่วยป้องกันการกระทำหุนหันพลันแล่นที่อาจนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงลบ

ความเอื้ออาทร (ทาน) ผู้นำสามารถส่งเสริมจิตวิญญาณของความเอื้ออาทรโดยการใช้นโยบายที่สนับสนุนสวัสดิการสังคม การศึกษา และการดูแลสุขภาพ สิ่งนี้สามารถนำไปสู่ความผาสุกโดยรวมของสังคมและลดความเหลื่อมล้ำ

ขันติธรรมและเสรีภาพทางศาสนา: พระพุทธศาสนาส่งเสริมการเคารพพระบพความเชื่อที่แตกต่างกัน ผู้นำทางการเมืองควรปกป้องเสรีภาพทางศาสนาและสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนจากทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

การตัดสินใจอย่างมีสติ สติเป็นหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ผู้นำทางการเมืองควรตัดสินใจด้วยความรอบคอบ ปราศจากอคติและอารมณ์ส่วนตัว การกำกับดูแลที่มีสติสามารถนำไปสู่ทางเลือกที่ดีขึ้นและนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้แล้ว หลักธรรมสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักในการปกครองของผู้ปกครอง ซึ่งกล่าวว่าผู้นำด้านการปกครองทั่วไปจะต้องยึดเป็นข้อปฏิบัติในการปกครองเป็นสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 และตลอดระยะเวลากว่า 60 ปี ที่ทรงครองราชย์ทุกคนก็ได้ประจักษ์แล้วว่าพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และประเสริฐ ทรงครองแผ่นดินนี้โดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนมาโดยตลอด ได้เรียนรู้จากการประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ มากมาย สมดังที่พระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานไว้เมื่อทรงขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ในวันนั้น พระองค์ได้ประกาศ Good Governance แล้ว Governance หรือหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง พระองค์ทรงประกาศว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม ธรรมะก็คือ ธรรมาภิบาล พระองค์ทรงประกาศก่อนที่จะต่างชาติจะบัญญัติคำว่า Governance เสียอีก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ก็เท่ากับเป็นการประกาศ เจตนารมณ์ในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น (ปรหิตปฏิบัติ) นั่นเอง ราชธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวไทยตลอดระยะเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมาก็คือ ทศพิธราชธรรมหรือธรรมของพระราชา 10 ประการ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2550)

1. ทาน การให้ทรัพย์สินสิ่งของและธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นการให้เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นสำคัญ วิธีการให้ทานแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ 1) อามิสทาน (การให้สิ่งของ) และ 2) ธรรมทาน (การให้ธรรมเป็นทาน) หรือวิทยาทาน (การให้ความรู้เป็นทาน)

2. ศีล ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม การสำรวมระวังรักษาพฤติกรรมทางกายและทางวาจาให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงามทั้งที่เป็นอัตตหิตสมบัติคือความดีงามส่วนตัวและปรหิตปฏิบัติคือความดีงามเพื่อส่วนรวม การรักษาศีลที่เป็นทศพิธราชธรรมนั้นต้องเป็นปรหิตปฏิบัติด้วย คือ ผู้ปกครองต้องมีภาพแห่งความซื่อสัตย์สุจริต สามารถทำตนเป็นแบบอย่างและเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ไม่ทุจริตกอร์ปชั่น พุดง่าย ๆ ก็คือ ผู้ปกครองต้องมีชื่อเสียงเกียรติคุณอันดีงามโดยไม่มีประวัติต่างพร้อย

3. บริจาค เสียสละความสุขสบายส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม ทศพิธราชธรรมข้อนี้เป็นเรื่องของกิเลสจากะคือสละกิเลส เช่นสละความเห็นแก่ตัวหรือความสุข สบายส่วนตัวเพื่อทำประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน การปฏิบัติธรรมข้อนี้มุ่งปรหิตปฏิบัติคือยึด ประโยชน์สุขของคนอื่นเป็นที่ตั้ง ดังพุทธพจน์ในธรรมบทที่ว่า “ถ้าเห็นว่าจะได้สุขอันยิ่งใหญ่ด้วยการสละสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ นักปราชญ์ก็ควรสละสุขเล็กน้อยเพื่อเห็นแก่สุขอันยิ่งใหญ่”

4. อาชวะ ความซื่อสัตย์สุจริต บอกความจริงแก่ประชาชน ไม่ฉ้อฉลหลอกลวง ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอธิบายความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตในพระบรมราโชวาทที่พระราชทานไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2497 ว่า “มีคุณธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งท่านต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ คือ ความสัตย์สุจริต ประเทศบ้านเมืองจะวัฒนาถาวรอยู่ได้ก็ย่อมอาศัยความสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐาน ท่านทั้งหลายจะออกไปรับราชการก็ดี หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี ขอให้มั่นอยู่ในคุณธรรมทั้ง 3 ประการคือ สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริตต่อหน้าที่”

5. มัทวะ ความอ่อนโยนเป็นการปฏิบัติต่อคนอื่นด้วยความอ่อนโยนสุภาพเรียบร้อย ไม่เย่อหยิ่งหลงตัวเอง มัทวะเป็นความแข็งแรงแต่ไม่แข็งกระด้างและเป็นความอ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ ผู้นำมี 2 ประเภทคือ 1) ผู้นำที่นั่งอยู่บนหัวคน และ 2) ผู้นำที่นั่งอยู่ในหัวใจคน ผู้นำที่นั่งอยู่บนหัวคนชอบใช้ความแข็งแรงกระด้างกดขี่คนอื่นผู้นำที่นั่งอยู่ในหัวใจคนชอบใช้ความอ่อนโยนผูกมัดใจคน

6. ตบะ ความเพียรเพิกกิเลสตัณหา ไม่หลงระเห็จไปกับคำสรรเสริญเยินยอและความสำเร็จสำราญที่มาพร้อมกับอำนาจวาสนาจนลืมนึกปฏิบัติหน้าที่ให้บริบูรณ์ ผู้นำที่มีตบะจะสามารถควบคุมจิตใจให้พอใจกับความเรียบง่าย เขาเป็นคนที่ได้ดีแล้วไม่ลืมตัว เขาอยู่อย่างไม่ตามใจกิเลสตัณหา แม้จะมีเงินทองมากมาย เขาก็ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย

7. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน ความกรุณาต่อคนทั่วไป ไม่หาเรื่องกดขี่ข่มเหงหรือลงอาญาแผ่นดินโดยปราศจากเหตุอันควร สงสารห่วงใยเมื่อเห็นความทุกข์ของประชาชนและหาหนทางที่จะดับทุกข์เข็ญของพวกเขา

8. อักโกธะ ความไม่โกรธ บุคคลที่ได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทล้วนแต่กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระอารมณ์ที่สุขุม ไม่ทรงกริ้ว ไม่ทรงโกรธ ทรงมีพระเมตตาที่สูงยิ่ง

9. ขันติ ความอดทนต่ออนิฏฐารมณ์คือสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาหรือไม่น่าพอใจ เมื่อต้องประสบสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาหรือไม่น่าพอใจก็สามารถควบคุมกิริยาอาการให้นิ่งสงบอยู่ได้ เป็นนายเหนือสถานการณ์ไม่แสดงอาการหงุดหงิดทुरนทुरายหรือแสดงความไม่พอใจจนออกนอกหน้า

10. อวิโรธนะ ความไม่คลาดจากธรรม การยึดมั่นในหลักการปกครอง หลักนิติธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ โดยไม่ประพฤติดุปฏิบัติให้ผิดเพี้ยนไปจากหลักการเหล่านั้น ผู้ปกครองจะมั่นคงอยู่ในหลักการเช่นนั้นได้ต้องมีปัญญารู้เท่าทันสถานการณ์และตัดสินใจสั่งการโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอคติคือความลำเอียง 4 ประการ ได้แก่ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง และภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

การเมืองกับพุทธบูรณาการเพื่อประโยชน์และสันติสุขของสังคม

ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองแบบมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องนำหลักการปกครองมาปกครองเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในสังคมทางการเมืองนั้น ๆ เป็นไปได้ด้วยดี คือมีความสงบเรียบร้อย มีความยุติธรรม มีความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดีทางการเมือง (พระครูวินัยธรธัช สุวฑฺฒโน, 2564) การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเมืองเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคมเป็นแนวคิดที่น่าสนใจและซับซ้อน พุทธศาสนาเป็นปรัชญาและประเพณีทางจิตวิญญาณที่เน้นความเมตตา การไม่ใช้ความรุนแรง การมีสติ และการแสวงหาความสงบภายใน การรวมหลักการเหล่านี้เข้ากับการเมืองอาจส่งเสริมความปรองดองในสังคม ธรรมาภิบาลทางจริยธรรม และความเป็นอยู่ที่ดีของพลเมือง ต่อไปนี้เป็นวิธีการบางประการในการบูรณาการการเมืองแบบพุทธเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม

1. ความเห็นอกเห็นใจและสวัสดิการสังคม: คำสอนทางพุทธศาสนาส่งเสริมความเมตตาและการดูแลสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ในทางการเมือง สิ่งนี้อาจแปลเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับสวัสดิการสังคม การบรรเทาความยากจน และการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาส

2. การไม่ใช้ความรุนแรงและการแก้ไขความขัดแย้ง: พระพุทธศาสนาสนับสนุนอย่างยิ่งให้ยุติความขัดแย้งด้วยการไม่ใช้ความรุนแรงและสันติวิธี การเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธอาจให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาทางการทูต การไกล่เกลี่ย และการเจรจา แทนที่จะใช้ความรุนแรงหรือการแทรกแซงทางทหาร

3. ความเป็นผู้นำทางจริยธรรม: หลักการทางพุทธศาสนาเน้นที่ความซื่อสัตย์สุจริตและความไม่เห็นแก่ตัว ผู้นำทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากค่านิยมทางพุทธศาสนาอาจมุ่งเน้นไปที่ความเป็นผู้นำทางจริยธรรม ความรับผิดชอบ และการบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

4. การดูแลสิ่งแวดล้อม: ศาสนาพุทธสอนถึงความเชื่อมโยงกันของสิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบูรณาการคำสอนเหล่านี้เข้ากับการเมืองอาจนำไปสู่นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ

5. การตัดสินใจอย่างมีสติ: สติเป็นหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา นักการเมืองสามารถใช้สติกับกระบวนการตัดสินใจ โดยพิจารณาถึงผลที่ตามมาในระยะยาวและผลกระทบของการกระทำต่อสังคม

6. ความอดทนทางวัฒนธรรมและศาสนา: ศาสนาพุทธส่งเสริมการเคารพศรัทธาและวัฒนธรรมทั้งหมด การเมืองแบบพุทธสามารถทำงานเพื่อสร้างสังคมที่ให้คุณค่ากับความหลากหลายและสันติธรรมทางศาสนา ส่งเสริมความสามัคคีและความสามัคคีในสังคม

7. การศึกษาและความผาสุกทางจิต: แนวปฏิบัติทางพุทธศาสนาเน้นความผาสุกภายในและความชัดเจนทางจิตใจ นโยบายสามารถจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาที่รวมถึงการฝึกสติและความฉลาดทางอารมณ์ การส่งเสริมสุขภาพจิตของประชาชน

8. การลดวัตถุนิยม: พระพุทธศาสนาสอนเรื่องความพอใจและการละวางจากความปรารถนาทางวัตถุ ในทางการเมือง สิ่งนี้อาจนำไปสู่นโยบายที่กีดกันการบริโภคที่มากเกินไป และให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ

9. ความยุติธรรมทางสังคมและความเท่าเทียมกัน: คำสอนทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความพยายามทางการเมืองเพื่อจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันและการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน

10. การมีส่วนร่วมของชุมชน: พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับชุมชนและความรับผิดชอบร่วมกัน นักการเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากหลักการทางพุทธศาสนาสามารถทำงานเพื่อส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็งขึ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ

สรุป

การบูรณาการการเมืองกับพระพุทธศาสนาอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และการเมือง นักวิจารณ์อาจโต้แย้งว่าการผสมผสานและการเมืองอาจนำไปสู่ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับฆราวาสนิยม ความเชื่อที่หลากหลาย และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น เช่นเดียวกับความพยายามใด ๆ ที่จะรวมหลักการทางศาสนาเข้ากับการปกครอง จำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและสร้างสมดุลของมุมมองต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือต้องสังเกตว่าการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเมืองจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงการแบ่งแยกระหว่างศาสนาและรัฐ เช่นเดียวกับการเคารพในความหลากหลายของความเชื่อในสังคม ความพยายามใด ๆ ที่จะรวมหลักการทางจิตวิญญาณเข้ากับการเมืองควรทำในลักษณะที่สนับสนุนหลักการของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม ทำดีที่สุดแล้ว ความสำเร็จของการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเมืองเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคมนั้นขึ้นอยู่กับความเต็มใจของผู้นำทางการเมืองและประชาชนที่จะยอมรับค่านิยมเหล่านี้และทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่สังคมที่มีความเมตตา ยุติธรรม และปรองดองกันมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2560). แนวทางการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมและขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร”. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ชลทิศ ชีระฐิติ. (2551). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูวินัยธรรอริษฐ์ สุวฑฺฒ. (2564). รัฐศาสตร์แนวพุทธ: วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 4(2), 70-77.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2550). ๕ ทรงครองแผ่นดิน ทศพิธราชธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซีม) และคณะ. (2566). ความสัมพันธ์พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองไทย. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(1), 1-13.
- อรณี ผูกวรรณลักษณ์. (2538). การเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจ ในรายการ ธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.